

Ljubezen do modrosti

Gledališki eseji *Antična drama govori o sodobnem človeku*
Socialno-politično gledališče želi spremeniti svet

Predavanja in javni pogovori z antropologinjo in doktorico antičnih študij Svetlano Slapšak so velik užitek. Tako kot kolumne ali zapisi v premnogih gledaliških listih. Njeno znanje je neskončno in zato so asociacije po knjižnici vsega tega vedenja vznemirljivejšje in hitrejše od vožnje s ferrarijem.

IRENA STAUDOHAR

V knjigi *Mikra theatrika 2* s podnaslovom *Antropološki eseji o gledališču in dramski teksti* (urednica je Petra Pogorevc) so zbrani dva dramska teksta in razmišljanja o različnih dramah in gledaliških temah, od predstave *The Living Theatre*, ki jo je leta 1967 gledala na Bitefu v Beogradu (»Antigona je bila direkten udarec v glavo, od katerega si na srečo nisem nikoli opomogla.«), Petra Brooka, Danila Kiša do predstave Oliverja Frljića *Naše nasilje in vaše nasilje* (»Obup je najboljši tedaj, ko postane poezija, poezija pa je kot učno sredstvo neprekosljiva.«).

Gre za mikroeseje, kot jih v spremni besedi poimenuje režiser in dramaturg Ivica Buljan (v knjigi so tudi teksti o njegovih predstavah), v katerih avtorica, kot zapiše, »metodično razbija predsodke, ki jih za

Svetlana Slapšak
Mikra theatrika 2

MGL, 2018

seboj pušča vse bolj ubogo humanistično izobraževanje«, in kasneje še doda, da »kadar piše o antični kuhinji, filologiji, erotiki, drami in gledališču, razbija intelektualne predsodke«.

Od Grkov do feminizma

In res. Zapisi Slapšakove o gledaliških predstavah se berejo kot zgodbe. Iz referenc in avtorjev, ki jih navaja in citira, bi si lahko bralec ustvaril izjemno knjižnico. Ko sem brala to knjigo, je moj kindle skoraj pregorel, saj sem si naročala dela avtorjev, ki jih tako zanimivo omenja – od Jean-Pierra Vernanta do Voltairove ljubice Émilie du Châtelet, ki je napisala razpravo o sreči in je med glavnimi prinašalci tega občutja omenjala igre na srečo (bila je znana kvartopirka in je imela velike dolgove), dober izbor ljubimcev, zdravje, učenje, prevajanje in filozofijo.

Svetlana zna narediti tisto najboljšo, kar lahko naredi avtor, v bralcu vznemiri radovednost, pa

tudi nekaj, kar omenja Saramago, ki so ga nekoč vprašali, kakšen je njegov idealen bralec, in je dejal, da tisti, ki bere, potem odloži knjigo, se zazre v daljavo, premišljuje ter jo potem spet prime v roke.

Slapšakova je velika poznavalka starih Grkov in njeni zapisi o tem nas predstavijo v preteklost, nas poučijo, kako so ti začetniki demokracije dojemali teater, in nas potem soočijo s sedanostjo. Gledališče so v antiki smeli obiskovati le državljani – moški, ženskam in sužnjem je bil vstop prepovedan. Gledališče je bilo prostor, kjer je ta moški doživljal in se soočal s svojimi travmami, s svojo nestabilnostjo, gledal je zgodbe o tem, kako neki »drugi« – barbar, bogovi, sužnji, narava, ženska – podre ustaljeni red, življal se je v zgodbe in se učil. V tragedijah so prav ženske junakinje predstavljale ta element destabilizacije in začetek zapleta. V komedijah pa so bile tiste, ki so lahko odločale in zavzele prostore moških, medtem ko so bili sužnji pametnejši od državljanov.

V tekstu, ki ga je napisala ob odlični predstavi *Antigona* režiserja Eduarda Milerja, pravi, da je zgodba o odločnem dekletu, ki kljub prepovedi hoče pokopati mrtvega brata, ključna in mitska tragedija za teoretiziranje o odnosu med posameznikom in oblastjo, in omenja, da so se največji avtorji tragedij, Sofoklej, Aristofan in Evripid, veliko ukvarjali z ženskimi pravicami in nasprotovali patriarhatu. Tudi filozofi niso bili izjema. »Platon poroča, kako resno je Sokratova skupina razpravljala o položaju žensk.«

Potem je tu esej o Tolstoju, kate-rega velika poznavalka je; večerna predavanja o njem, ki jih je imela pred dvema letoma v Cankarjevem domu, so bila nadaljevanka, ki jo je bilo nemogoče izpustiti. Slišali smo, kakšen mizogin je bil ta veliki bradati Rus, kakšen je bil njegov odnos do žene, marsikaj o njegovih romanih in tudi to, da so njegovi romani »danes gotovo na seznamu besedil, ki lahko služijo kot orožje«.

Vsako od besedil v knjigi je bisers zase, odskočna deska za skok v naslednji bazen, je gladina, ki vodi v dramo, v kateri so zgodovina, sedanost, strast, upor in umetnost glavni junaki.

Ob knjigi Svetlane Slapšak premišlujemo tako o umetnosti kot o politiki in družbi. FOTO JURE ERŽEN